

9 دسمبر 2017

داکتر سید عبدالله کاظم

«ناگفته‌های کنفرانس بن»

همین امروز مورخه 8 دسمبر 2017 (مطابق 18 قوس 1396ش) مصاحبه آقای محمد ناطقی را که با محترم حسین کریمی انجام داده و متن آن تحت عنوان "ناگفته‌های کنفرانس بن" در روزنامه وزین هشت صبح اقبال نشر یافته است، مطالعه کردم. تعجبم در مورد بعضی اظهارات از برای این بود که پس از 16 سال مطالبی را در این مصاحبه خواندم که تاحال در جای دیگر نشنیده و نخوانده بودم، بخصوص در مورد آقای داکتر عبدالستار سیرت به حیث یک کاندید در راس اداره مؤقت که آقای ناطقی در این مصاحبه می‌فرمایند: «من این مسأله را بارها شنیده‌ام که رأی‌گیری شد و 11 رای او [داکتر سیرت] برد و یک رأی را حامد کرزی برد. من اصولاً نمی‌دانم این مسأله را کی جور کرده است؟ من چنین چیزی را شاهد نبودم که بین کرزی و سیرت رأی‌گیری شده باشد. ولی اختلافات بین آن‌ها [هیئت روم] پیش آمد یکی از دلایلی که نشد، آن‌ها به ابراهیمی گفتند که ما ایشان را به حیث رییس قبول نداریم. آن‌ها به صورت مشخص نگفتند که دلایلش چه است. فکر می‌کنم که همین دلایل قومی باشد. مسأله دومی که کار آقای سیرت خراب شد، موضع‌گیری‌های خودش بود... [سیرت] یک موضع‌گیری بدی نسبت به کل روند داشت. با حضور نیروهای بین‌المللی در افغانستان به هیچ وجه موافق نبود، مخالفت می‌کرد، آقای سیرت به نظرم کمی آدم اصول‌گرا و بنیادگرا [بود]. در بحث‌هایی که می‌شد آقای سیرت یک موضع همخوانی و همسویی با جامعه‌ی جهانی نداشت. من فکر می‌کنم هر دو مسأله دخیل بود که ایشان رئیس نشود.»

تأجائیکه معلومات در دست است، دلیلی که حامد کرزی را امریکا به حیث رئیس اداره مؤقت بیشتر از هرکس دیگر در نظر داشت، رابطه قبلی او با امریکائی‌ها بود. همه میدانند که حامد کرزی در معاملات "یونیکال" با خلیلزاد و دیگر علاقمندان امریکائی آن پروژه همکاری بسیار نزدیک داشت و از هر نگاه مورد اعتماد مقامات امریکائی بود. گذشته از آن میخواستند بخصوص در دوره مؤقت و حتی انتقالی شخصی ضعیفی را در راس آن قرار دهند که اطاعت کامل از هدایات سفیر امریکا در کابل داشته باشد. همه شاهد اند که حتی عرایض مردم بجای آنکه به رئیس آن اداره صورت گیرد، برعکس بعضی‌ها آنرا عنوانی خلیلزاد می‌نوشتند. علاوه‌تاً طوریکه گفته شد، آقای سیرت مورد اعتماد کامل امریکائی‌ها قرار نداشت و اقامت طولانی او در عربستان سعودی و موقف او به حیث استاد و فعال سیاسی در مؤسسه "ام القراء" این سوء ظن امریکائی‌ها را بیشتر می‌ساخت که مبادا او متمایل به افراطیت باشد. مسئله قومی برای اینکار دلیل روپوش و ظاهری بود.

همچنان مطالبی دیگری نیز در این مصاحبه جلب توجه میکنند که قابل توضیح بیشتر پنداشته میشوند، طور مثال فیصدی اقوام به حیث معیار اشتراک در کنفرانس، طوریکه جناب ناطقی صاحب از 25 فیصد قوم شریف هزاره یادآوری میکنند که بعداً به 19.5 فیصد توافق میشود. درحالیکه طور معلوم تا حال موضوع اشتراک جناح‌ها در کنفرانس بن معیار اصلی را تشکیل میداد، نه تقسیم قدرت به اندازه فیصدی اقوام، چنانکه تاحال از اشتراک چهار جناح یا جبهه در آن کنفرانس نام برده شده است: -

د پانو شمیره: له 1 تر 6

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنډي د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

جبهه یا اتحاد شمال که مرکب از گروپ های مختلف سیاسی شامل آن جبهه بود؛ - جناح روم متشکل از حامیان پادشاه سابق؛ - جناح قبرس (آنهم بیشتر به دلیل جلب رضائیت ایران)؛ - جبهه ای بنام "صلح و وحدت ملی" (آنهم بیشتر برای جلب حمایت پاکستان). اینکه چرا در ظرف این شانزده سال موضوع همچنان پوشیده باقی مانده و اکنون آقای ناطقی به بیان "ناگفته" های کنفرانس بن می پردازد، نیز بذات خود قابل سؤال است که چرا تاحال کسی به شرح این موضوعات مهم نپرداخته و انگیزه بیان این موضوعات در شرایط حساس موجود چه بوده میتواند؟

امید است شخصیت های خبیر، از جمله کسانیکه در آن کنفرانس مهم و سرنوشت ساز به نمایندگی از جناح های فوق رسماً دعوت شده بودند و نیز کسانیکه از ایشان به حیث اعضای رسمی نام برده نشده، ولی در آنجا بطور شاهد و یا ناظر مورد اعتماد و یا فعالان پشت پرده اشتراک داشتند و از اسرار آن جلسه واقف بوده اند، بخصوص از جناب استاد سیرت خواهش میشود تا لطف فرموده در زمینه ابراز نظر نمایند و به این موضوع مهم تاریخی صراحت بخشند.

اینک توجه را به متن مکمل مصاحبه محترم آقای ناطقی تحت عنوان "ناگفته های کنفرانس بن" جلب میدارم که در روزنامه وزین 8 صبح، البته با تشکر فراوان از آن روزنامه، همین امروز به نشر رسیده است:

شروع متن:

«محمد ناطقی، یکی از اشتراک‌کننده‌گان اصلی کنفرانس بن در دسامبر ۲۰۰۱ است. او در مورد برگزاری کنفرانس بن، اختلافات، بحث‌ها، مشارکت اقوام، چگونگی انتخاب حامد کرزی به عنوان رییس اداره موقت و خاطراتش از این کنفرانس برای ما می‌گوید. کنفرانس بن، پس از سقوط گروه طالبان (۱۹۹۶-۲۰۰۱) به خاطر ایجاد یک اداره موقت و شکل‌گیری دولت افغانستان در شهر بن آلمان برگزار شد. این کنفرانس یکی از مهم‌ترین کنفرانس‌های بین‌المللی درباره افغانستان بود که برای جامعه‌ی جهانی در آن زمان اهمیت خاصی داشت و نزدیک به دو هزار خبرنگار این کنفرانس را پوشش می‌دادند. نشست بن، در یکی از هتل‌های قدیمی و زیبای آلمان به نام «پترزبورگ» در ماه رمضان برگزار شده بود، در کنار این که اشتراک‌کننده‌گان اوقات‌شان تلخ بود، تحت فشار قرار داشتند و تلاش می‌کردند که راه‌حلی برای افغانستان پیدا کنند، آشپزان هتل نیز شکایت داشتند که این افغان‌ها چگونه مردم هستند، هم شب نان می‌خورند و هم روز.

محمد ناطقی، متولد سال ۱۳۳۳ خورشیدی است، او پس از کنفرانس بن از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸ میلادی به عنوان سفیر افغانستان در لیبیا بود، بعد از آن تا ۲۰۱۴ در وزارت امور خارجه کشور مشاور مسایل خاورمیانه و شمال افریقا وظیفه اجرا کرده است. اکنون محمد ناطقی، رییس کمیسیون عالی نظارت از تطبیق توافق‌نامه حکومت وحدت ملی است. به تازه‌گی محمد ناطقی خاطراتش را بانام «سال‌های تغییر؛ روایت نیم قرن زنده‌گی» نیز چاپ کرده است.

د پانوی شمیره: له 2 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاره ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

۱صبح: چگونه به کنفرانس بن دعوت شدید؟

ناطقی: من در آن زمان وزیر تجارت در دولت [برهان‌الدین] ربانی بودم. در سال ۲۰۰۰، در کنفرانس ایکو در تهران دعوت شده بودیم، بعداً به خاطر اشتراک در یک سمینار، من و حاجی قدیر به آلمان رفتیم. در جرمنی هم با استاد ربانی تماس داشتیم. او گفت که تالقان به دست طالبان سقوط کرده است، همه‌ی نیروها رفته‌اند به کوکچه، شما هر جا هستید، همان جا باشید. افغانستان امکان بازگشتش نبود. چند ماه در آلمان ماندم. کسی در ۲۹ نوامبر به من زنگ زد گفت که از دفتر اخضر ابراهیمی [نماینده‌ی سازمان ملل متحد در امور افغانستان] با شما صحبت می‌کند. او افزود که یک کنفرانس بین‌المللی روی مسأله افغانستان تشکیل شده، چهار جهت شرکت می‌کند، شما را آقای اخضر ابراهیمی دعوت کرده است. بعد، آدرس کنفرانس را به من داد. من آن وقت در «اوسنا بورگ» بودم و پناهنده‌گی سیاسی‌ام قبول شده بود. روز اول دسامبر ۲۰۰۱ به بن رفتم و وارد هتل پترزبورگ شدم. آنجا شنیدم که هیأت اتحادیه شمال یا دولت استاد ربانی و من هم جز هیأت اتحادیه شمال بودم و از حزب وحدت نماینده‌گی می‌کردم آمده‌اند، یک هیأت از روم، یک هیأت از قبرس و یک هیأت از پاکستان نیز آمده بودند.

۱صبح: هنگامی که شما به هتل رسیدید، کنفرانس بن شروع شد؟ آجندای اصلی جلسه بن چه بود؟

ناطقی: فردایش جلسه‌ی ما شروع شد، روز اول در مورد شکلیات کنفرانس بود. آقای اخضر ابراهیمی یک تعریف از کنفرانس کرد و از آلمان‌ها تشکر کرد که بهترین هتل را در اختیار ما گذاشته‌اند، همچنان از جامعه‌ی جهانی. در مورد آجندای کنفرانس با جزییات صحبت نشد. اما گفت که باید به فکر ایجاد یک اداره موقت باشید. او گفت که با خبرنگاران قبل از وقت گپ زده نشود و همین‌گونه روز اول سپری شد.

۱صبح: در روز دوم، بحث در مورد چه مسائلی صورت گرفت؟

ناطقی: روز دوم جلسات پشت سر هم دایر شد. گپ سر سه تا چهار مسأله بود: اولین بحث این بود باید یک اداره موقت دایر شود، این فیصله شد. این فیصله دوم ما و آجندای دوم ما این بود که این اداره‌ی موقت بر چه مبنا تشکیل شود، مبنای این چه باشد؟ مشارکت اقوام باشد، مشارکت احزاب باشد، چه

د پانو شمیره: له 3 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

باشد؟ خوب آن جا هم اتفاق آرا بود که مسأله اصلی در افغانستان اقوام است، مشارکت اقوام تصویب شد. بعد مسأله فی‌صدی اقوام باقی ماند، در مسأله فی‌صدی یک مقدار اسناد جمع کرده بودم، دیگران مشکل نداشت، من مشکل داشتم.

صبح: شما از طرف حزب وحدت بودید؟

ناطق: من از طرف حزب وحدت بودم اما جز ایتلاف یا اتحاد شمال. حالا که مسأله اقوام است، باید سند داشته باشیم. من اسنادی که از خود آلمان‌ها و سی‌ای‌ای داشت، جمع‌آوری کرده بودم، مجموعاً ۲۵ درصد را پیدا کرده بودم، ۲۵ درصد جمعیت هزاره‌ها و شیعیان. این را با آقای اخضر ابراهیمی در میان گذاشتیم. من فی‌صدی را با او گفتم که حالا بنا است که اداره موقت با مشارکت اقوام تشکیل شود، بر مبنای اقوام باشد ما ۲۵ درصد هستیم. او گفت که ولا این ۲۵ درصد خیلی مشکل است، ولی ما کوشش خود را می‌کنیم. بعد کوشش‌ها، ما ۱۹٫۵ درصد یا همان بیست درصد... حاجی قدیر از این مسایل خیلی ناراحت شد که در مشارکت اقوام حق پشتون‌ها ناچیز شده است. بیخی اعتراض کرد و جلسات بن را ترک کرد، بیرون نشد، همان‌جاها بود، ولی در جلسات شرکت نمی‌کرد. اما فی‌صدی‌ها تعیین شده بود. در مجموع ۳۵ کرسی برای اداره موقت تصویب شد، اما مسأله دیگری بعد از اداره موقت و مشارکت اقوام مطرح شد این بود که حالا رییس این اداره کی باشد؟

صبح: آیا در جریان کنفرانس با هم دیگر اختلافات داشتید و کنفرانس به چالش جدی مواجه شد یا خیر؟

کنفرانس بن روز دوم دسامبر شروع شد، در روز ششم، کنفرانس به بن‌بست کشیده شده بود، آقای ابراهیمی مرا به تنهایی خواست گفت کنفرانس به بن‌بست رسیده، شکست کنفرانس را اعلان می‌کنم و نظر شما چیست؟ من به ایشان گفتم که ما به هیچ وجه با شکست کنفرانس موافق نیستیم. یا می‌خواست نظر ما را بداند و گفت که واقعاً همین طور است، مرکز شما در بامیان و شمال به همین نظر هستند، گفتم که من نماینده آن‌ها هستم. ما به هیچ وجه راضی به شکست کنفرانس بن نیستیم و این یک آبروریزی است. او گفت ولا آلمان‌ها هتل را برای چهار پنج روز گرفته بود حالا چند روز گذشته. اما آلمان گفته که هر قدر که افغان‌ها باشند هتل در اختیارشان است. از دیگران هم سوال کرده بود تعدادی زیادی از اعضای جلسه طرفدار این بود که کنفرانس به نتیجه برسد.

صبح: چگونه رییس اداره موقت انتخاب شد؟

ناطق: در بحث رییس، در واقع دیگر کارها شده بود، تنها دو کار مانده بود، یک رییس اداره موقت و قطع‌نامه کنفرانس بن، اما قطع‌نامه را پله پله رویش کار می‌کردیم. در مسأله رییس اداره موقت یکی آقای عبدالستار سیرت از طرف هیأت روم [بود].

صبح: چرا آقای سیرت انتخاب نشد؟ برخی‌ها می‌گویند که حتا رأی‌گیری شد و سیرت انتخاب شد؟

ناطق: آقای سیرت به دو دلیل انتخاب نشد، یکی اختلافات میان هیأت روم پیش آمد، آن‌ها تعدادی‌شان به صراحت به ما گفتند که او را قبول ندارند، از جمله آقای [عبدالرحیم] وردک و [هدایت امین] ارسال. آن‌ها با من در راهروهای هتل صحبت می‌کردند، ما سیرت را به حیث رییس قبول نداریم. دلایل هم ترکیب قومی است و یا به خاطر مسایل قومی.

۱صبح: به این خاطر که آقای سیرت از بکتبار بود؟

ناطق: بله. اما آن‌ها این دلیل را به ما نگفتند.

۱صبح: بعضی‌ها گفتند که ستار سیرت انتخاب شده بود؟

ناطق: نه، این طور نبود، من این مسأله را بارها شنیده‌ام که رأی‌گیری شد و ۱۱ رای او برد و یک رأی را حامد کرزی برد. من اصولاً نمی‌دانم این مسأله را کی جور کرده است؟ من چنین چیزی را شاهد نبودم که بین کرزی و سیرت رأی‌گیری شده باشد. ولی اختلافات بین آن‌ها [هیأت روم] پیش آمد یکی از دلایلی که نشد، آن‌ها به ابراهیمی گفتند که ما ایشان را به حیث رییس قبول نداریم. آن‌ها به صورت مشخص نگفتند که دلایلش چه است. فکر می‌کنم که همین دلایل قومی باشد. مسأله دومی که کار آقای سیرت خراب شد، موضع‌گیری‌های خودش بود.

۱صبح: آقای سیرت چه موضع‌گیری‌ها می‌کرد؟

ناطق: خودش یک موضع‌گیری بدی نسبت به کل روند داشت. با حضور نیروهای بین‌المللی در افغانستان به هیچ وجه موافق نبود، مخالفت می‌کرد، آقای سیرت به نظرم کمی آدم اصول‌گرا و بنیادگرا [بود]. در بحث‌هایی که می‌شد آقای سیرت یک موضع هم‌خوانی و هم‌سویی با جامعه‌ی جهانی نداشت. من فکر می‌کنم هر دو مسأله دخیل بود که ایشان رییس نشود.

۱صبح: وقتی که بحث رییس بودن سیرت مطرح بود آیا بحث آقای حامد کرزی نیز شد؟

ناطق: نه نه، نبود.

۱صبح: چگونه حامد کرزی انتخاب شد؟

ناطق: بعد که نشد یک روز آقای اخضر ابراهیمی گفتند که باید کسی دیگر را پیدا کنیم/ کنید، دنبال کسی دیگر بودند که یک جلسه دایر شد و یک یادداشت به ما آمد که آقای حامد کرزی پیدا شده است و آقای قانونی به جلسه نیامد.

۱صبح: چرا آقای یونس قانونی در آن جلسه نیامد؟

ناطق: دلایلش همین بود که من بعداً از ایشان سوال کردم گفت که مسأله انتخاب رییس است، رییس اداره موقت یعنی جای استاد ربانی باشد. استاد ربانی امکان دارد از این قضیه ناراحت بشود، این‌ها یک کودتا علیه ما راه انداختند. به همین دلایل و ملاحظاتی که پیش خود داشت، در جلسه شرکت نکرد. اما نظر هیأت ما که رییس آن آقای قانونی باشد، نسبت به حامد کرزی مثبت بود. در جلسه بحث کردیم، یک عالم اطلاعات در باره حامد کرزی پیدا شد که او مجاهد است و پدرش را طالبان کشته است.

۱صبح: همه شما قبول کردید و رأی‌گیری هم شد؟

ناطق: رأی‌گیری به آن صورتی نشد، ولی در جلسه من فکر می‌کنم که به اتفاق آرا کرزی تایید شد. آن زمان آقای کرزی در کوه‌های ارزگان بود، اخضر ابراهیمی گفت که کرزی را پیدا می‌کند تا در کنفرانس صحبت کند و فردایش حامد کرزی از طریق بی‌سیم صحبت کرد و بیانیه خود را به زبان،

پشتو، دری و انگلیسی خواند و تشکری کرد. نشست بن، به اتفاق آرا شد و روز آخر جلسه، کتاب را آورد همه ما امضا کردیم.

۱صبح: چه مسایل دیگر در کنفرانس بن بحث شد؟

ناطق: موافقتنامه بن سه مرحله را برای اداره افغانستان پیش‌بینی کرده که اداره موقت، لویه‌جرگه، اداره انتقالی و بعد اداره منتخب. بعد تشکیل چند کمیسیون است از جمله کمیسیون حقوق بشر. قانون اساسی یکی از بحث‌ها بود، آنجا فیصله کردیم که قانون اساسی همان قانون اساسی زمان ظاهر شاه به استثنای بخش‌های سلطنت.

۱صبح: یک خاطره از کنفرانس بن و از آن هوتل شیک که در آن بود و باش داشتید، بگویید؟

ناطق: خاطره جالب این بود آلمان‌ها انصافاً در این قضیه خیلی صادقانه برخورد کردند و خیلی جدی هم بودند، در حاشیه این کنفرانس آلمان‌ها با توجه با ملاحظات فرهنگی، ماه رمضان هم بود، آن‌ها در همان هوتل پترزبورگ مسجد درست کرده بودند، آنجا نماز می‌خواندیم. چیز جالب دیگر این بود که یک بخش ما روزه می‌گرفتند و یک بخش ما بدون روزه بودند، این آشپزها هم شب برای ما نان جور می‌کردند و هم روز. بعد آشپزها شکایت کرده بودند که این افغان‌ها شب و روز نان می‌خورند.

۱صبح: چقدر افغانستان در همین ۱۶ سال در مسیر کنفرانس بن حرکت کرده است؟

ناطق: نه. من از منظر خود بگویم، فیصله‌هایی که ما آنجا داشتیم، مشارکت اقوام [بود]. مشارکت اقوام فی‌درصدی کجا رعایت شده؟

۱صبح: چرا نتوانستیم در مسیر کنفرانس بن حرکت کنیم؟

ناطق: بی‌عدالتی، بی‌تعهدی. جامعه ما همین‌طور است [یم] و ساختار ما همین‌طور است.

۱صبح: حالا وضعیت حکومت وحدت ملی چگونه است؟

ناطق: حکومت وحدت ملی وضعیتش حالا خوب است. دو جناح با هم‌دیگر همکاری می‌کنند. یک ثبات نسبی حالا هست. ولی مشکلات خاص خود را دارد. حالا رییس‌جمهور با معاون خود مشکل دارد، با والی خود مشکل دارد، در این اواخر با معاون ریاست اجرایی مشکل پیدا شده است. هر روز جلسات علیه حکومت تشکیل می‌شود. به لحاظ سیاسی در حال حاضر یک نوع پراکنده‌گی سیاسی دیده می‌شود. اعتراض‌ها یک مقدار زیاد است. تفاوتی که حکومت وحدت ملی با زمان کرزی، آقای حامد کرزی به هر دلیلی سعی می‌کرد یک مقدار اجماع ملی را داشته باشد، هر چند دوران طلایی را که برای مردم پیش آمده بود، آقای کرزی همه را بر باد داد. منتها مشکل حکومت وحدت ملی تشننت پراکنده‌گی سیاسی است و احزاب کلاً مخالف‌اند و به ارگ برای عید و برات و نماز نمی‌روند. به لحاظ سیاسی یک تفاوت است؛ آن وقت یک اجماع و اتحاد بود، حالا آن را نداریم. از لحاظ امنیتی هم فرقی نکرده آن وقت هم کشتار بود حالا هم است.»

پایان متن اقتباس شده از نوشته محترم حسی کریمی منتشره هشت صبح

(به انتظار مواصلت نظریات اهل خبره در زمینه!)

د پانو شمیره: له 6 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاره ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ